

Finanspolitiska rådets rapport 2021

Webbsänd konferens 24 maj 2021

Coronapandemin en unik kris

- Plötslig, akut och okänd kris.
- Risk för kollaps – omfattande ekonomiska åtgärder.
- Reviderade prognoser – mindre BNP fall och återhämtning redan 2021.
- Stora skillnader mellan länder och grupper. Förstärker tidigare problem och mönster.

Goda skäl att ge direkta stöd

- Goda skäl för staten att agera som en försäkringsgivare. Omfattande, unik.
- Stöd till företag, individer, kommuner och regioner för att upprätthålla efterfrågan och skydda utsatta grupper, men också för "övervintring".
- Största möjliga effekt till lägsta samhällsekonomiska kostnad:
 - Vältajmade
 - Träffsäkra
 - Temporära
 - Transparenta
- Självrisker minskar risken för överutnyttjande eller fusk – stöden minskar av sig självt när efterfrågan i ekonomin återvänder.

I huvudsak ändamålsenlig omfattning och inriktning

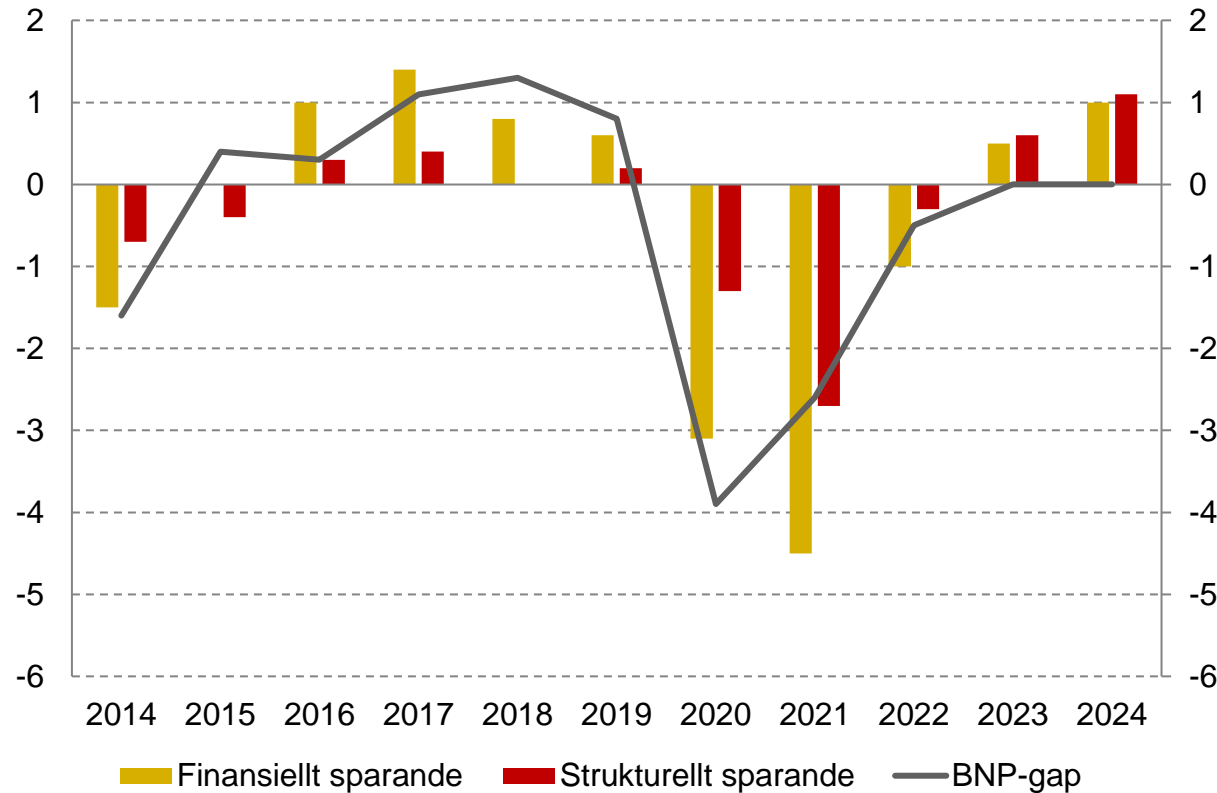
- Flera av stöden infördes förhållandevis skyndsamt.
- Genomgående temporära – förbättrar de offentliga finanserna efter krisen.
- Korttidsarbete, omställningsstöd, omsättningsstöd och anstånd med skatteinbetalningar i huvudsak träffsäkra.
- Generella sänkningar av arbetsgivaravgifter är mindre träffsäkra; bör undvikas i framtiden.
- Förmånligare a-kassa har stöttat de som förlorat sitt arbete och minskat behovet av annat ekonomiskt stöd.
- Generösa tillskott till kommunsektorn; vården har kunnat möta pandemin samtidigt som sysselsättningen upprätthållits.

Förändringar och dröjsmål har skapat onödig osäkerhet

- Stödnivåer och självrisker har återkommande ändrats.
- Förlängningar av omställningsstödet borde gjorts tidigare och omsättningsstödet till enskilda näringsidkare kom sent.
- Gemensam portal. Förenklar för företagen. Minskar risken för att stöd betalas ut felaktigt.
- Statistik och information om stödmottagare bör säkras från början. Extern granskning och utvärdering.

Politiken förenlig med ramverket

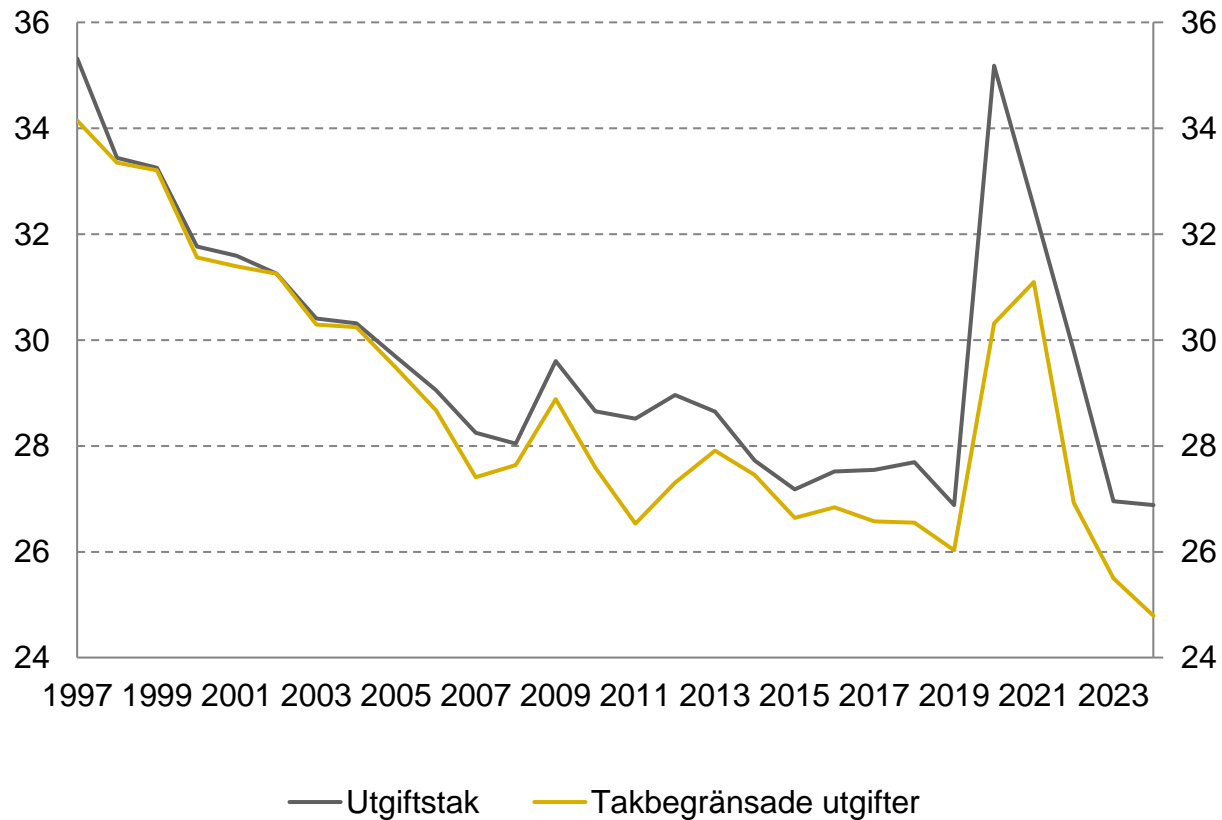
Procent

- Överskottet 1/3 procent över cykeln. Avvikelser bedöms från fall till fall.
- Stora avvikelser från överskottsmålet 2020 och 2021. Motiverade av den djupa krisen.
- Snabb återgång. Strukturellt sparande i linje med överskottsmålet när konjunkturer åter är i balans.
- Politiken förenlig med det finanspolitiska ramverket – rimlig.

Kraftigt höjda utgiftstak

Procent av BNP

- Centralt inslag i ramverket. Ordnad process och strikt budgetprövning.
- Mycket stora höjningar av utgiftstaken 2020–2022. Tillbaka på samma nivå som före krisen 2023.
- Höga tak kan skada budgetdisciplinen. Men också skapa trygghet. Frekventa ändringar inte heller bra.
- Viktigt att taket återgår till normala nivåer.

Skulden tangerar det övre intervallet

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
VP21	35,1	39,9	39,9	37,0	33,7	31,4
KI september 2020	35,2	39,9	40,0	40,1	39,7	39,0
KI mars 2021	35,1	40,5	38,9	36,1	34,1	33,3

- Skuldankaret 35% av BNP. Komplement till överskottsmålet – ett minne. Förklaring vid stor avvikelse.
- Skulden tangerar ankarets övre gräns. Fortsätter sjunka från 2022. Stor del av minskningen fram till 2023 följd av teknisk omläggning.
- Skuldutvecklingen i Sverige är acceptabel. Utrymme finns att vidta fler åtgärder vid svagare utveckling.

Oroande inslag i budgetprocessen

- Om det finns en tydlig avvikelse från överskottsmålet ska regeringen presentera en plan för återgång till målet:
 - Regeringen har inte presenterat en tydlig plan
 - Försvårar uppföljning och ansvarsutkrävande
- Riksdagens samlade budgetprocess skadas med ändringar i budgeten genom utskottsinitiativ. Tidigare kritik från rådet.
 - Initiativet i april 2021 innebar en ofinansierad utgiftsökning
 - Rådet oroat över försvagningar av budgetprocessen
 - Central del av det finanspolitiska regelverket

Mer aktiv roll för finanspolitiken

- Låga räntor ger litet utrymme för räntepolitik. Osäkerhet kring effekterna av penningpolitiska tillgångsköp på efterfrågan och inflation.
- Både låga räntor och tillgångsköp förstärker finansiella obalanser. Tillgångsköp medför också risker för de offentliga finanserna.
- Finanspolitiken kan behöva axla ett större stabiliseringspolitiskt ansvar. Samspelet med penningpolitiken viktigare. Självtändighet och trovärdighet ger bra grund. Kommunikation är nyckeln.
- Regeringen bör utreda och förbereda en verktygslåda med åtgärder. Lärdomar från denna kris.

Den offentligfinansiella ställningen bör inte försvagas

- Låga räntor - borde staten låna mer? Statens roll är bred – omfattande resurser kan krävas i kriser. Coronakrisen exempel.
- Omfattande privat skulduppbyggnad i Sverige en risk idag. Hög offentlig skuldsättning i omvärlden ger mindre motståndskraft.
- Andra exempel på risker: handelsstörningar, geopolitiska spänningar och klimatkris.
- Fortsatt behov av stark offentligfinansiell ställning:
 - Svåra avvägningar
 - Rådet avser återkomma

Tack!

@finpolradet

www.fpr.se

SVENSK FINANSPOLITIK 2021

Kommentarer på Finanspolitiska rådets rapport
24 maj 2021

Lena Unemo

Kapitel 1

- Frågor (nämnda i förbifarten): bostadsprisernas och aktiemarknadens utveckling och att EU:s budgetregler helt åsidosatts
- Avsnitt om hur krisen slagit ojämnt: en nulägesbild avhängig av stödåtgärderna, svårt dra slutsatser på sikt
- Relativt optimistisk syn på sysselsättningsutvecklingen (särskilt gruppen unga) även om det också finns (redan väl kända) problem

Centralt följa utvecklingen (sysselsättningsutvecklingen , arbetslösheten även i gruppen unga, m.m.) när pandemin klingat av, men även anställningsförhållanden (förbättrad statistik?, trygghetssystem?)

Kapitel 2

- Bedömning av ett urval genomförda stödåtgärder (på ett principiellt plan)
- Pedagogisk genomgång, "överseende", men svårt se hur stöden ev. samverkat, eller om vissa (individer, företag) har "fallit mellan stolarna"
- Ett färre antal stöd kritiseras men rådet framhåller att de ändå kan ha haft ett "signalvärde"

Efterlyses att stödåtgärderna utvärderas framöver, men hur ser egentligen förutsättningarna för det ut? Pandemin exogen, men vem ska egentligen bära kostnaden (m a p restriktionerna)?

Kapitel 3

- Regeringen kritiseras för avsaknad av en egentlig redovisning av hur en återgång till överskottsmålet ska ske
- Utgiftstakets nivå för 2021 resp. 2022 föranleder ingen kritik (jmf. RiR)
- Tankeramen för finanspolitikens inriktning "begränsad vägledning"

Hur ser rådet på det finanspolitiska ramverket: välfungerande i kristider eller finns det skäl för någon förändring?

Kapitel 4

- Samspelet mellan finans- och penningpolitiken viktig och angelägen fråga
- Resonemanget handlar om stabiliseringspolitiken under "normala konjunkturförlopp", inte explicit kopplat till coronakrisen
- Slutsatser om *önskvärdheten* om ökat samspel men ändå otydligt hur det kan åstadkommas

Risker med att använda finanspolitiken mer aktivt?

Finanspolitiska rådets konferens, 24 maj 2021

**Kommentar på Finanspolitiska rådets rapport
”Svensk finanspolitik 2021”**

Daniel Waldenström
Institutet för Näringslivsforskning

Kommentar

1. Vad rapporten tar upp
2. Vad rapporten inte tar upp

1. Vad rapporten tar upp

- Kap.1: Lägesbeskrivning
 - Vederhäftig och intressant. Men ganska mkt allmängods. Behövs kapitlet?
- Kap.2: Regeringens Coronastödspolitik
 - FPR ger regeringen godkänt
 - Men FPR ger viss kritik: För långsam handläggning; Stödnivåer har ändrats
 - DW: Välgrundat, men vag kritik och vaga rekommendationer.
- Kap.3: Finanspolitiska ramverket
 - FPR ger regeringen godkänt
 - Kritik av regeringen för otydlighet om överskotts målet. Kritik av oppositionen för utskottsinitiativ med ofinansierade utgifter
 - DW: Välgrundad analys och motiverad kritik.
- Kap.4: Låga räntors betydelse
 - Vederhäftig beskrivning i "läroboksprosa"
 - FPR verkar vilja se mer aktiv finanspolitik (s. 162).

2. Vad rapporten inte tar upp

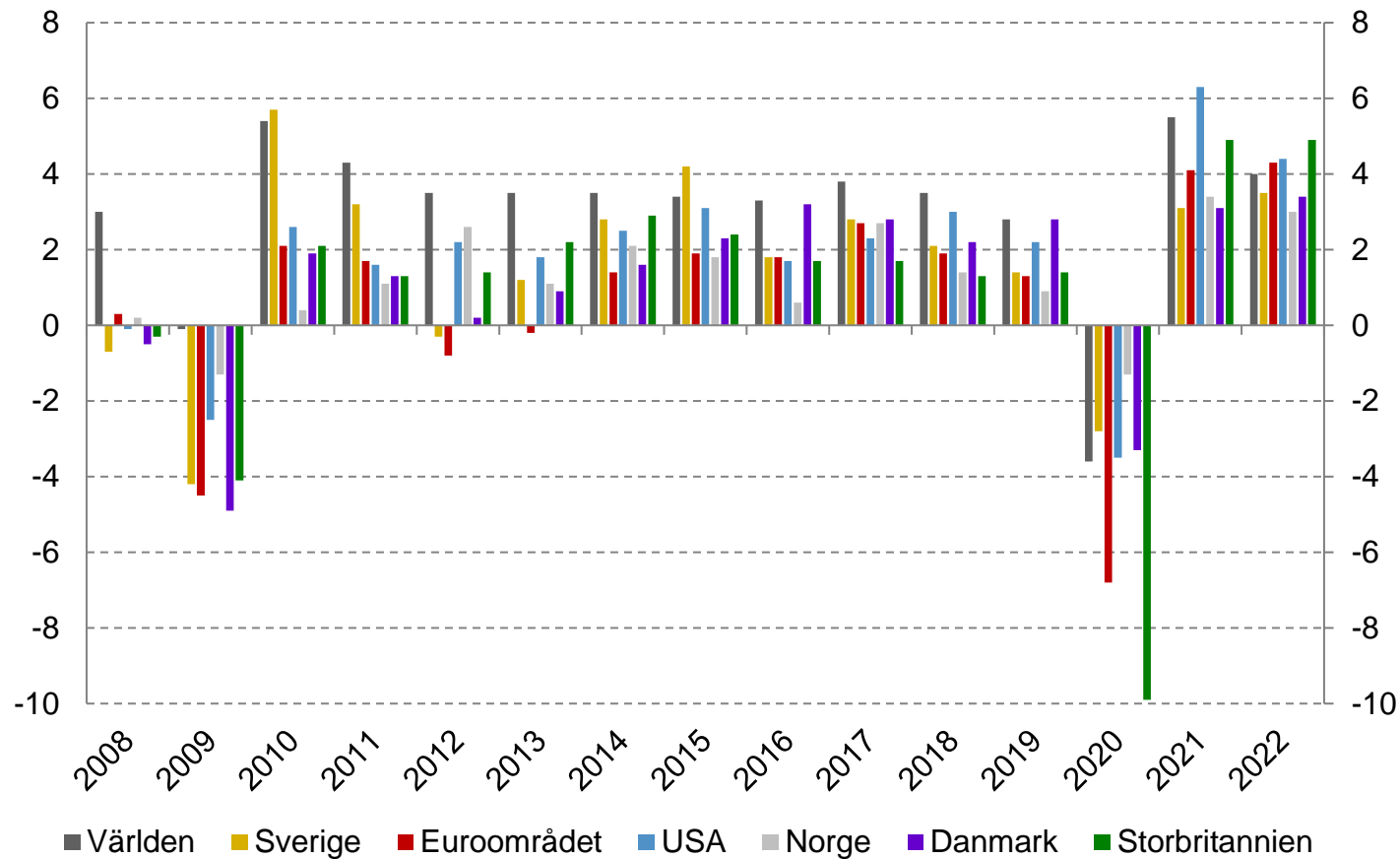
Efter pandemin: Vad behöver ändras? Vad behövde ändras redan tidigare?

- Arbetslösheten
 - Den stora utmaningen -- Det stora misslyckandet.
 - Strukturella åtgärder på arbetsmarknaden? (Politik bortom ökat antal högskoleplatser...)
- Bostadsmarknaden
 - Låg rörlighet, reglerade hyror, koncentrerat ägande
 - Omvandling till ägarlägenheter: spritt ägande, bättre andrahandsuthyrning, ägarstyrning
- Ojämligheten
 - Ingen analys eller diskussion -- varför inte?
- Offentlig sektors produktivitet
 - En ödesfråga för en högskattestat med stor offentlig sektor
 - Produktivetsmätning i myndigheter, förvaltning, välfärdsservice

Extrabilder

Historiska nedgångar i världsekonomin

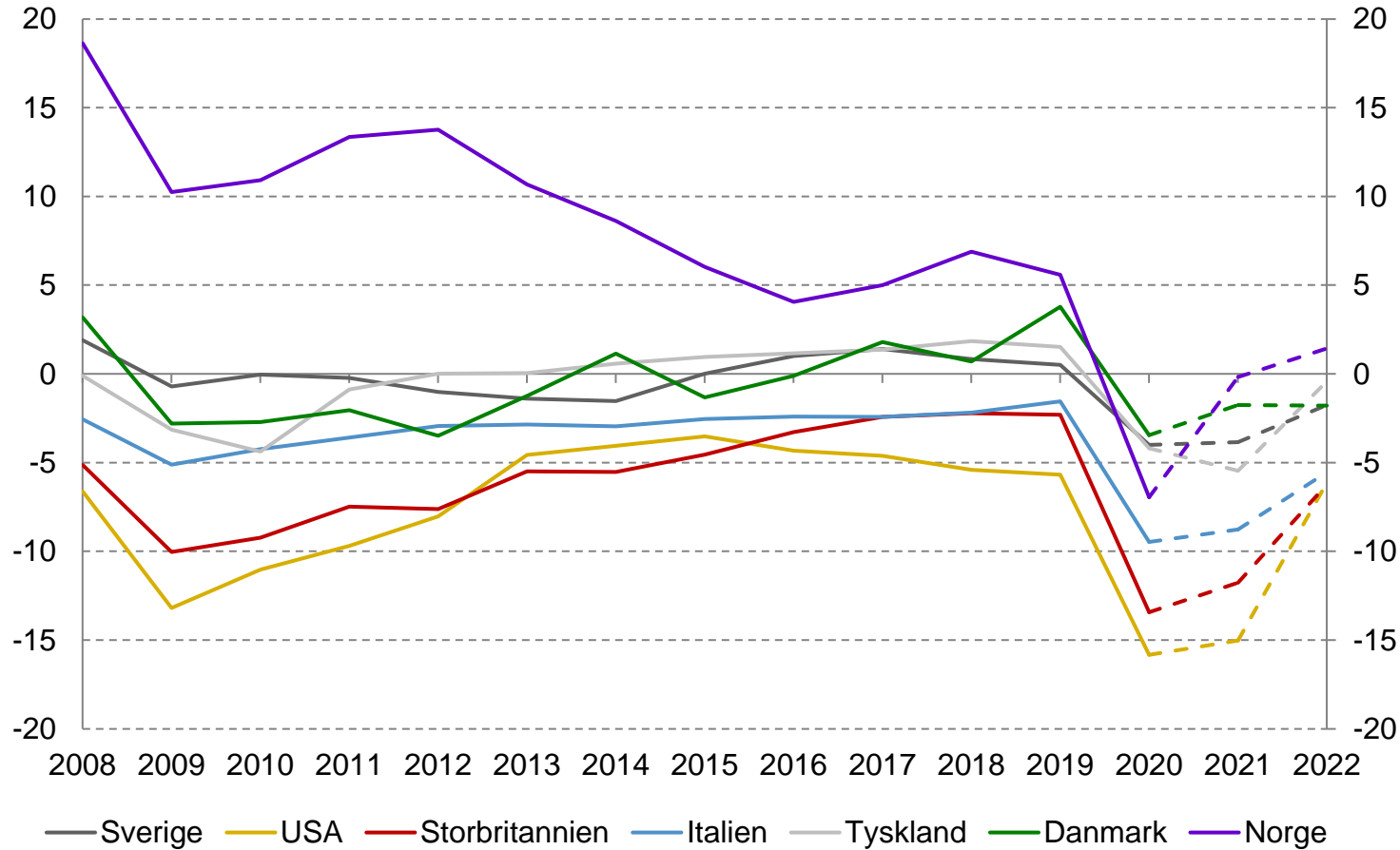
Årlig procentuell förändring

- Storbritannien och euroområdet bland de värst drabbade
- Sverige bland de minst drabbade

Stora offentligfinansiella insatser

Procent av BNP

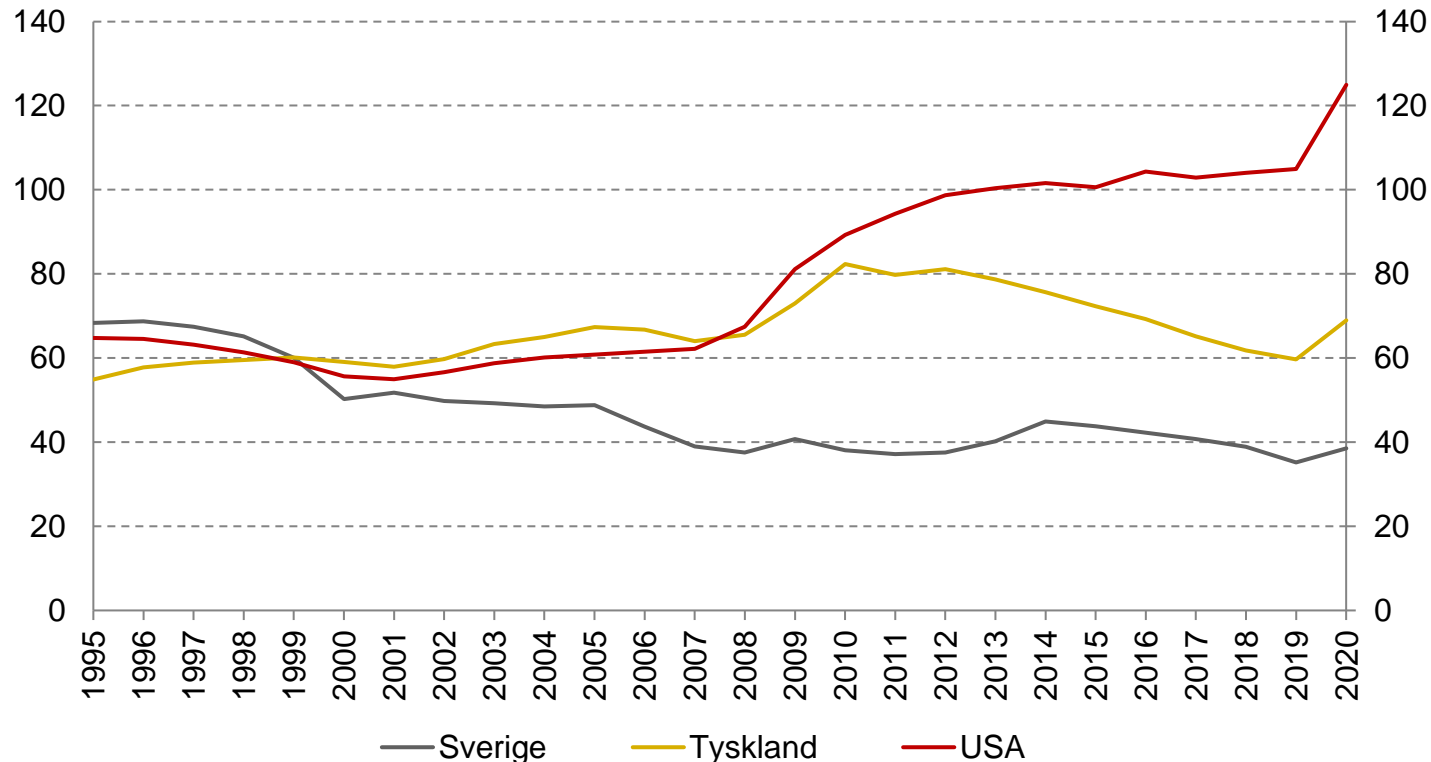

- Särskilt stora underskott i USA och Storbritannien
- Förhållandevis små underskott i Sverige och övriga Skandinavien

Källa: IMF genom Macrobond.

Hög offentlig skuldsättning i omvärlden

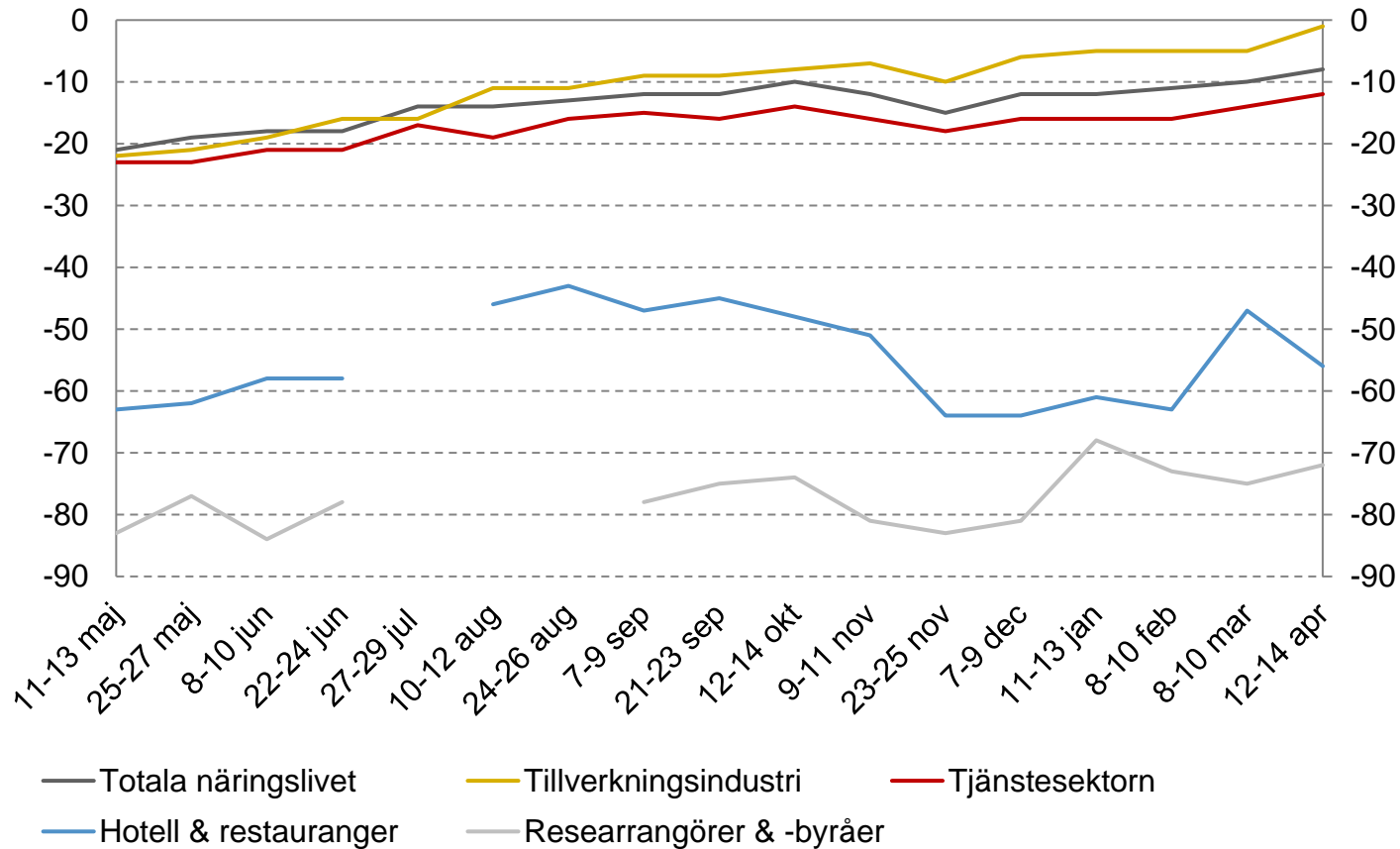
Procent av BNP

- Stora offentligfinansiella insatser för att stötta ekonomin
- Den offentligfinansiella sårbarheten i omvärlden har ökat
- Den svenska Maastrichtskulden är fortsatt låg i ett internationellt perspektiv

Krisens effekter varierar mellan branscher

Procent

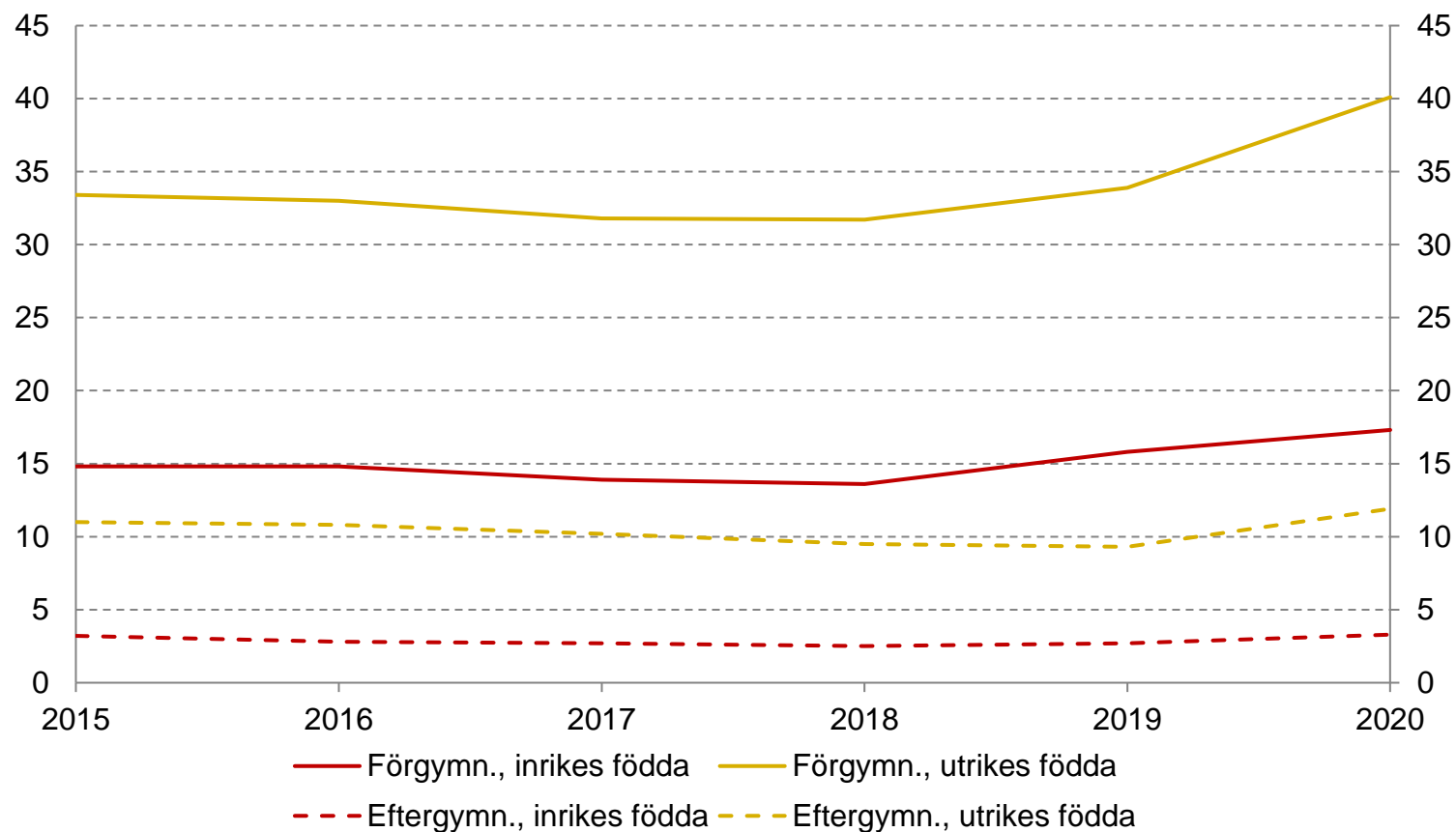

- Kontaktnära branscher har drabbats mycket hårt
- Effekterna på industrin jämförelsevis små

Källa: KI, Konjunkturbarometern.

Effekter på arbetsmarknaden varierar mellan grupper

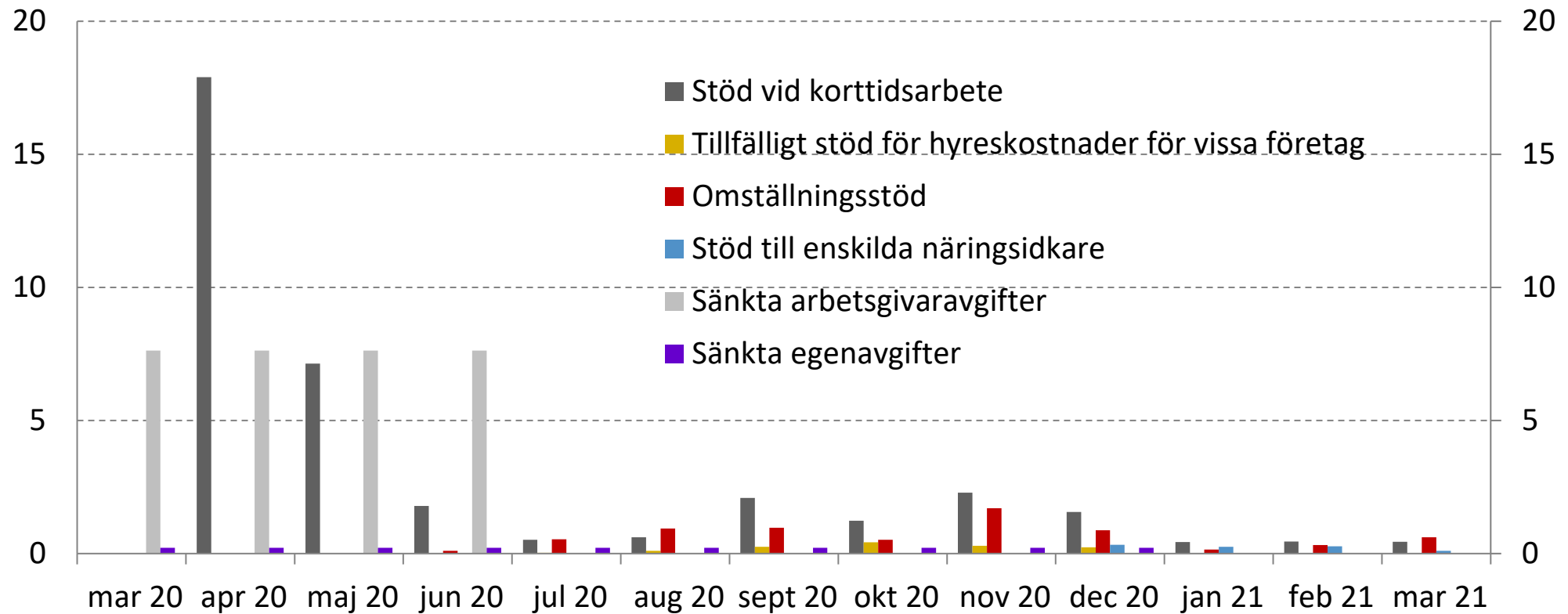
Procent

- Lågutbildade och utrikes födda har drabbats hårt
- Riskerar förstärka befintliga strukturella problem på arbetsmarknaden

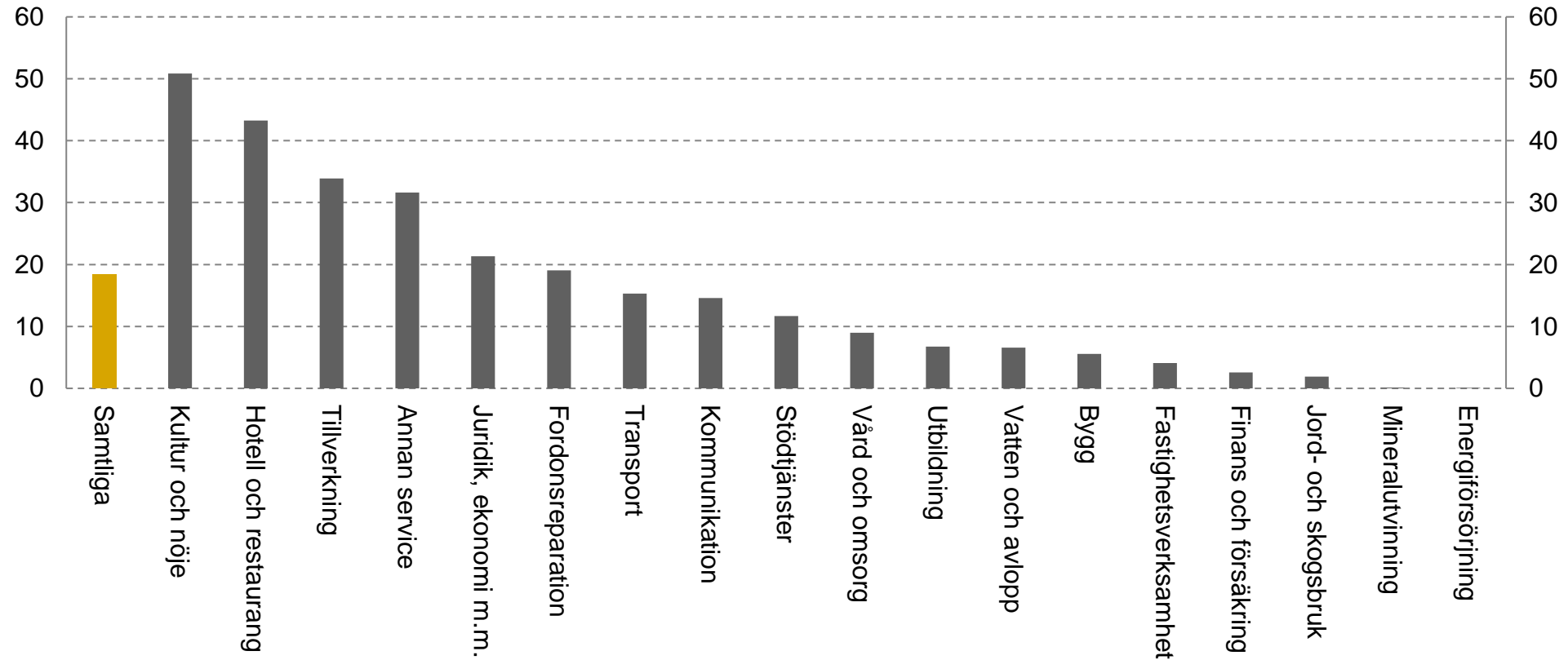
Huvuddelen av stöden betalades ut under första halvåret 2020

Miljarder kronor

Korttidsarbete per bransch

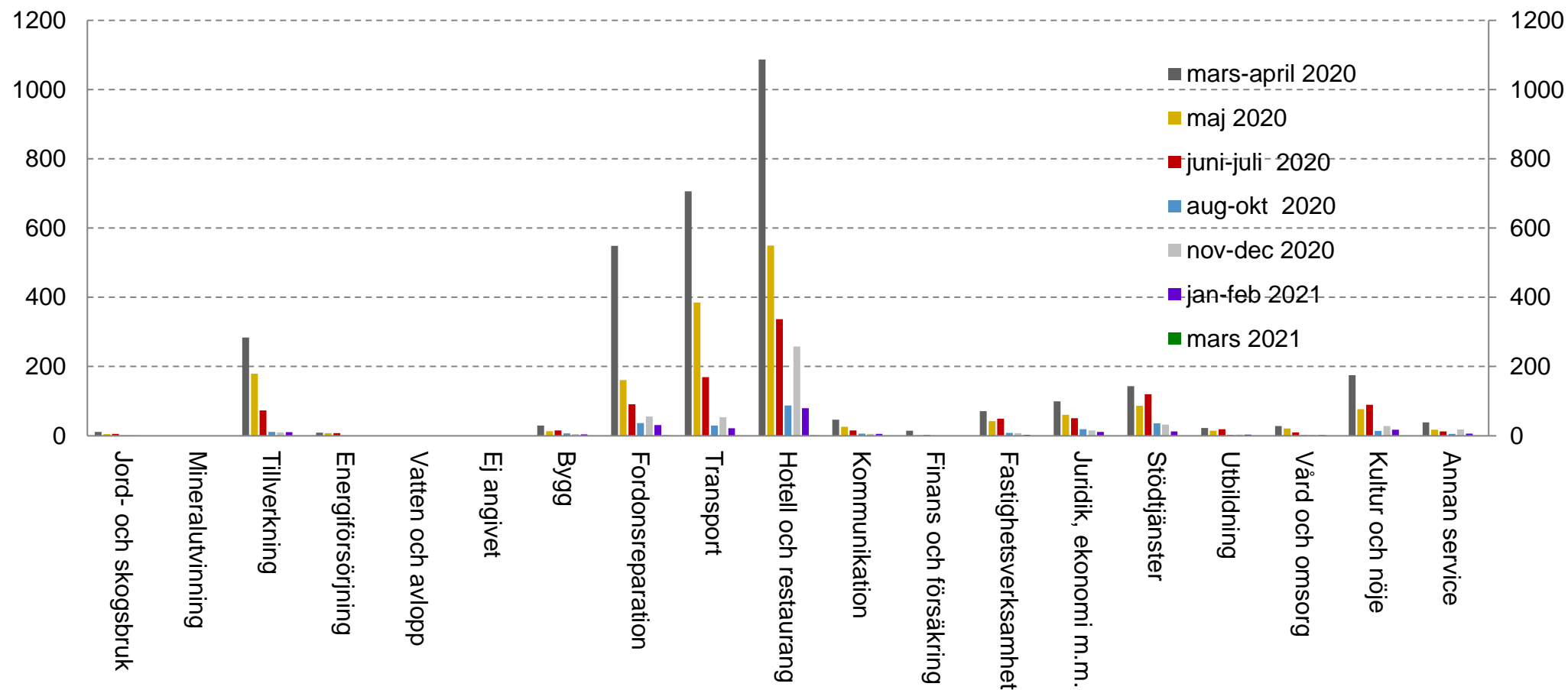
Andel anställda i procent

Källa: Tillväxtverket, SCB Kortperiodisk sysselsättningsstatistik.

Omställningsstöd per bransch

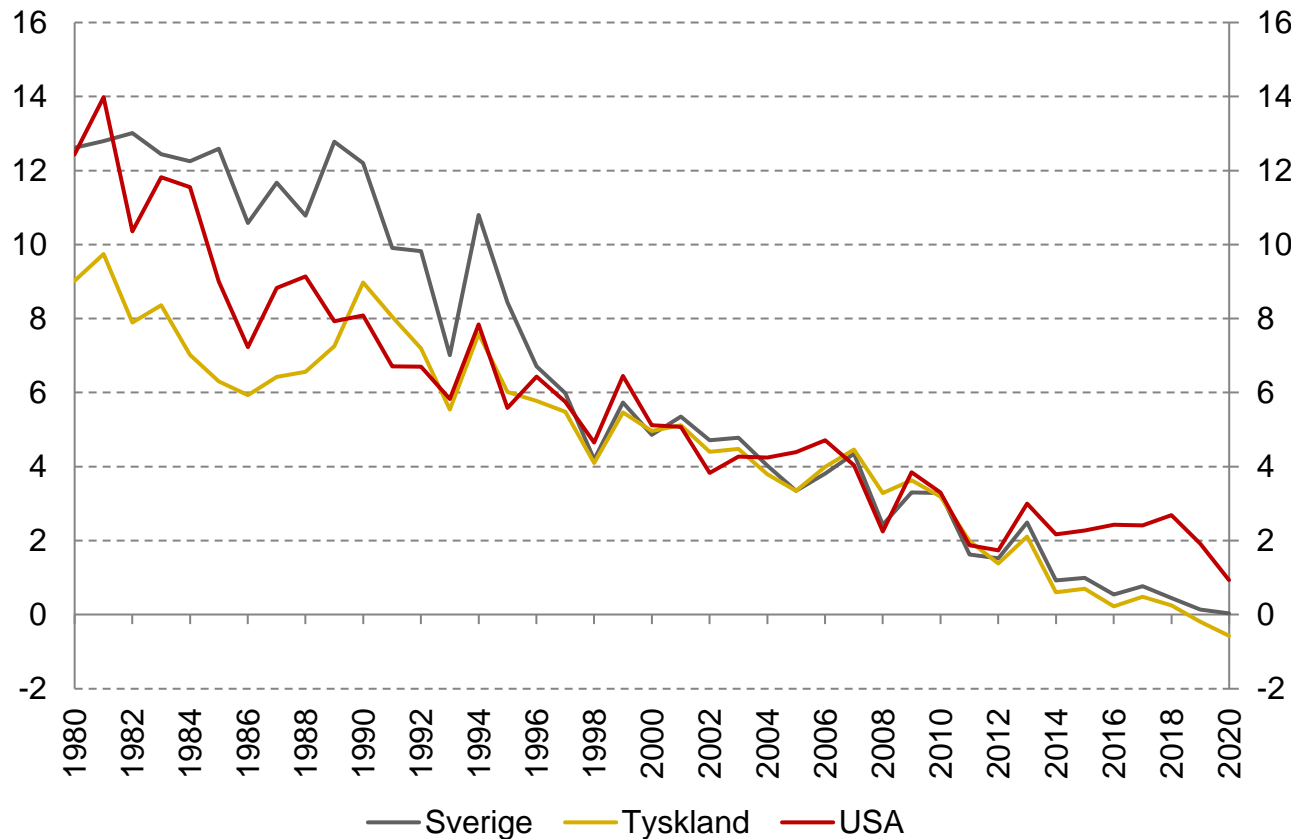
Miljoner kronor

Låga räntor reser frågor

Nominella statsobligationsräntor, 10 år

Procent

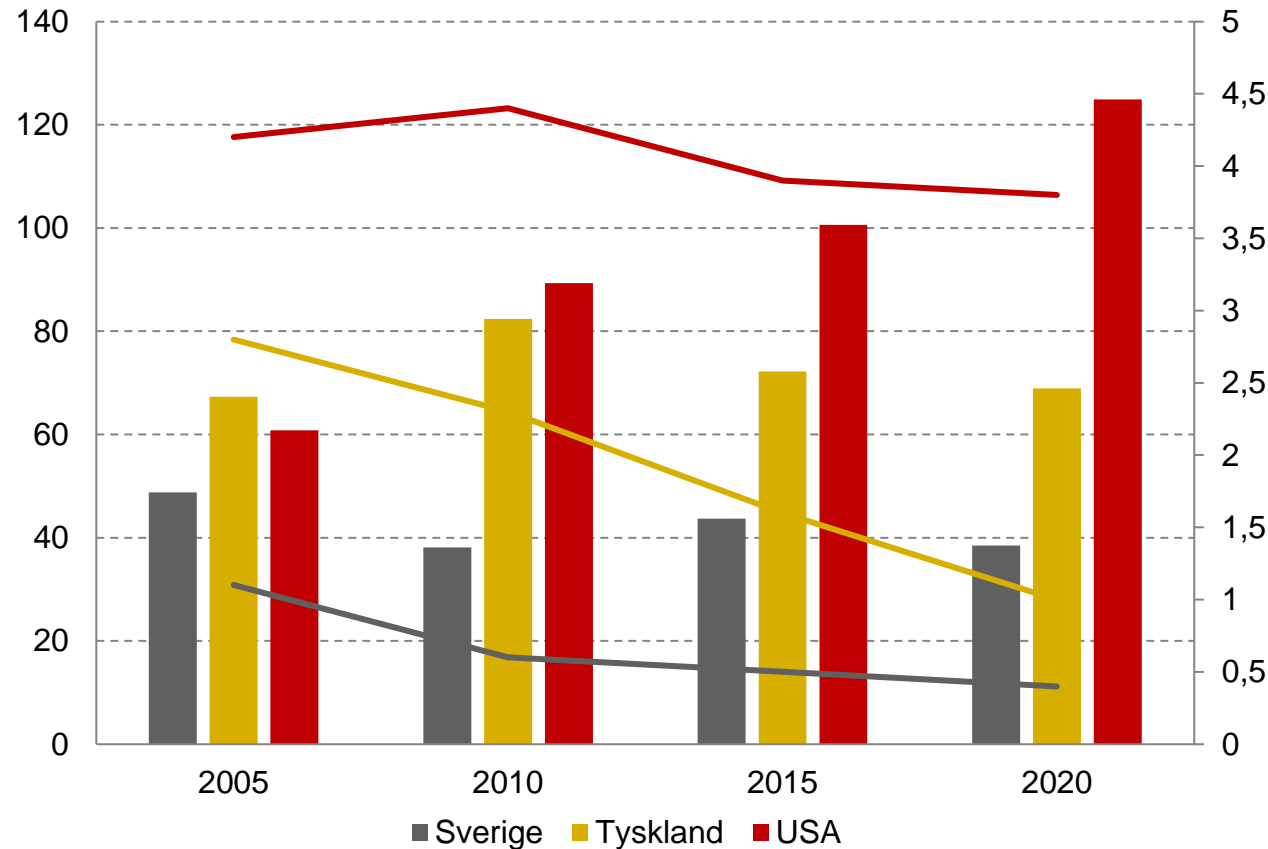
Källa: Macrobond.

- Ränteläget historiskt lågt, trots uppgång sedan årsskiftet
- Påverkar penningpolitikens effektivitet relativt finanspolitikens
- Väcker diskussion om skuldens storlek

Historiskt låg skuldtjänstbörda

Skuld (staplar), procent av BNP

Skuldtjänstbörda (linjer), procent av BNP

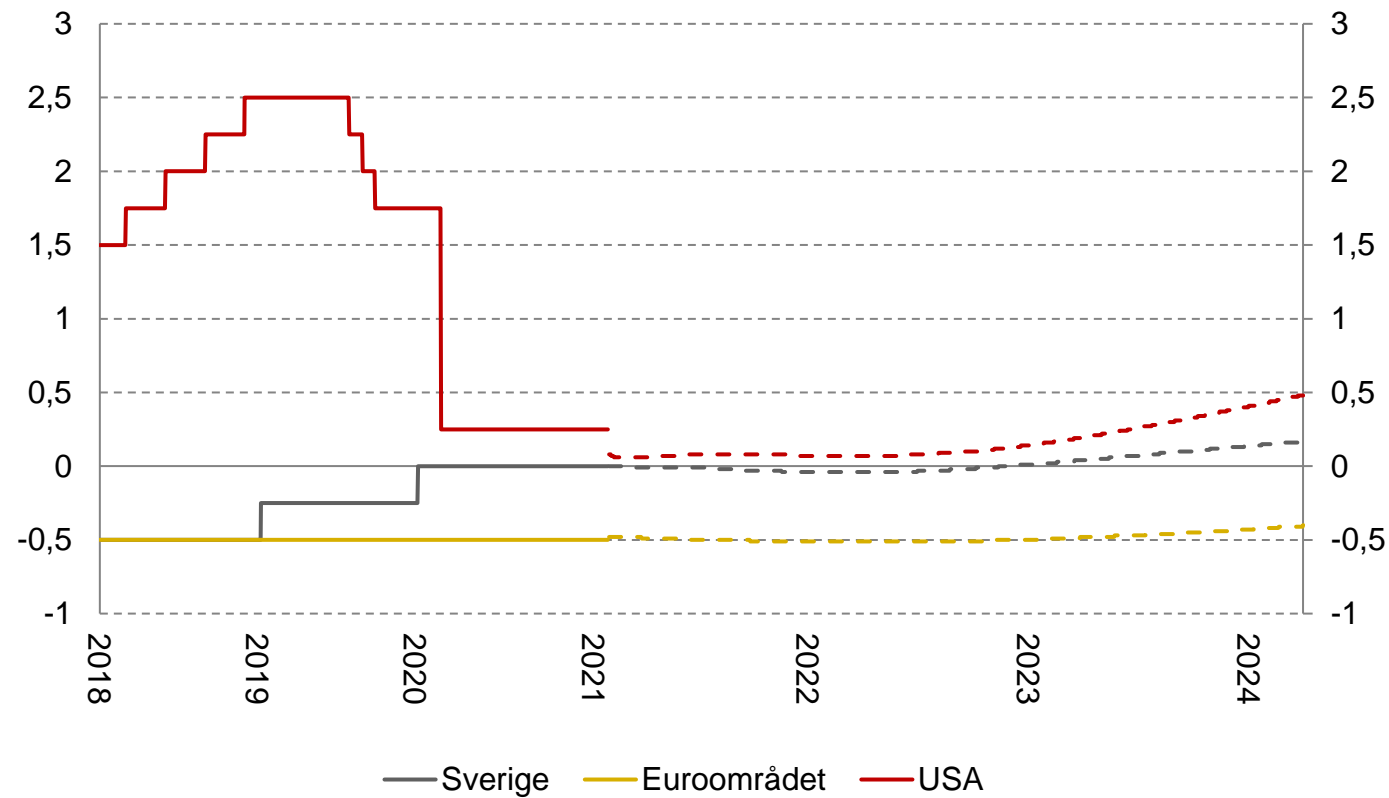

- Det låga ränteläget har minskat länders skuldtjänstbörda
- Gäller även i länder där skulden ökat dramatiskt, t.ex. USA
- I Sverige har mängden offentliga medel som går till skuldfinansiering halverats som andel av BNP sedan 2005

Källor: IMF (2021), Bundesbank, Federal Reserve Bank of St. Louis och nationella statistikmyndigheter via Macrobond.

Terminsräntor varslar om ett fortsatt lågt ränteläge

Procent

- Fortsatt lågt ränteläge under de kommande åren
- Styrräntan begränsad nedåt framöver

Källa: Sveriges Riksbank (2021).

Kontakt

- Lars Heikensten, ordförande, 070-584 22 58, lars.heikensten@fpr.se
- Åsa Hansson, ledamot, asa.hansson@nek.lu.se
- Göran Hjelm, kanslichef, 08-453 59 88, goran.hjelm@fpr.se
- www.fpr.se
- info@fpr.se